

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vracamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za izposredstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačuje list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. teh. rač. 11.197. Telefon 3112.

Pozdravljeni vzgojitelji in voditelji naroda!

Letos Vas pozdravlja Slovenija s svojimi hribi in dolinami, bistrimi vodami, plodnimi polji, bleščečimi seli in mesti in belimi cerkvicami vrh gričev, pozdravlja Vas s svojo lepo pesmijo, humorjem vinskih goric in vsemi šegami in običaji; vse Vam nudi v pozdrav, vse naj bo Vaše kakor je naše.

Lansko leto carsko Skopje in Kosovo polje, letos obmejna Slovenija in malo više Gosposvetsko polje...

Pa na zapadu je tudi še Slovenija... ali o! vsa črna, kakor da so jo zagrnili črna krila gavranov...

Ali slišite vzklake žalosti in trpljenja izpod teh črnih kril na zapadu; ali slišite glas zvona od Gospe Svete?

Kje ste bratje izpod Triglava in vi vsi, ki vas družijo pesem na posavskih in podravske poljih, pa Vi od Primorja in iz solnčne Dalmacije, iz Bosne zlate, »Srem, Banat in Bačka, tri srca junačka«, kje ste Črnogorci silni in Vi junaki s Podrinja, Moravani, od Vardarja in junaki Krajeviča Marka s Kosovega polja? Kje ste, bratje? Je li v Vas sloga ali je nesloga? Ni še napočil naš dan? V okovih ječimo in čakamo, da napočiti tudi nam dan Svo- bode! Na Vas, bratje, čakamo, da pridete in sprejmete na svoji do krvi strpinčeni zemlji venec zmage...

Od teh klicev odmeva obmejna Slo- venija, ki bo v teh dneh tiho in mirno ali pristrčno pozdravila Vas, ki Vam je nalo- ženo, da vzgajate veliki jugoslovanski na- rod od Jadranskega do Črnega morja in mu kažete pot do velike bodočnosti, do velikega poslanstva, ki je od naravnih in božjih zakonov določeno, da ga izvrši ju- goslovanski narod na Balkanu...

Ali je sloga ali nesloga v Vas, ki ste izbrani za vzgojitelje in voditelje?

Ako sloga, domovi bodo topli, dru- žine srečne, javno življenje zdravo, narod velik, država silna...

Nesloga, bratje, rodi za vse usodne, črne dni!

Obmejni Maribor bo letos slišal, kaj ste storili za svoj stan, da ne bo izgubljal vseh svojih sil le za borbo za vsakdanji kruh, marveč, da bo neodvisen od te utrudljive, življenje sesajoče borbe, lahko posvečal vse svoje sile le za dobro na- roda; slišal pa tudi, kaj ste storili sami zase, za svoj napredek in izobrazbo, da boste mogli čim bolj in uspešneje vzga- jati mladino v šoli in prosvetljevati narod izven šole. Iz obmejne Maribora bodo letos kakor solnčni žarki šinile po vsej širni domovini ideje, ki naj strnejo šolo in dom v nerazdružljivo, medsebojno iz- popolnjujočo se enoto, ideje, ki naj pre- kvasijo vse javno življenje, do pravega pojmovanja človečanstva in do resničnega ujedinenja vseh bratov jugoslovanskega naroda od Jadranskega do Črnega morja.

Vesela je naša pesem, zabavno je naše kolo ali težki so naši dnevi... Težki so dnevi za vsak stan posebe in težki za ves narod. Samo solnce nad nami sije za vse enako toplo... Življenje pa je borba, kruta borba za posameznika, za družbo in

za narod. Vsak posameznik in vsi narodi, ki so hoteli postati veliki, so morali preiti vse faze borbe za svoj razvoj in napredek. Tudi nam in našemu narodu ne bo ta borba izpregledana niti ne olajšana...

Dobro in lahko je za narod, ako ima vzgojitelje in voditelje, ki ga razumejo in so na njegovi strani, gorje pa narodu, ki mu voditelji z lepimi frazami le prikrivajo izkoriščanje in plačkanje.

Teh drugih med Vami ni! Jugoslo- venski učitelj je bil, je in bo odkritosrčen

prijatelj svojega naroda, najboljši vzgo- jitelj njegove dobre nravi in pravi voditelj v veliko bodočnost.

Z dobro voljo in ljubeznijo je prema- gal vse ovire, ker je hotel in jih bo pre- magal, ker jih hoče premagati.

S tem sklepom v srcu prihajate letos v obmejni Maribor, zato pozdravljeni vzgojitelji in voditelji velikega jugoslo- venskega naroda!

ANTON SKALA.

Drugi izobraževalni tečaj UJU — poverjeništva Ljubljana.

V dnevih inkl. 20.—25. avgusta t. l. se vrši v Ljubljani drugi izobraževalni tečaj učiteljstva v Sloveniji po naslednjem sporedu:

Ponedeljek, 20. avgusta: Otvoritev te- čaja ob 10. uri predpoldne.

Popoldne: Samoizobraževalno delo po krožkih.

Torek, 21. avgusta: Gospodarski in politični razvoj Slovencev v zadnjih pet- desetih letih do svetovne vojne. Ref. Fr. Erjavec.

Sreda, 22. avgusta: Razvoj žene v družbi. Ref. P. Kosova.

Sociologija vzgojstva. Ref. J. Dolgan.

Za poverjeništvo UJU — Ljubljana

Andrej Skulj,
poverjenik.

Josip Kobal,
tajnik.

VIII. Pokrajinska skupščina UJU — poverjeništvo Ljubljana.

Po enem letu velikega in neumornega dela, so se zopet zbrali delegati vseh učiteljskih društev, da slišijo obračun vsega dela in povprašajo, ali je izvršilo poverjeništvo v teku leta vse sklepe lanske skupščine.

Seja širjega sosveta.

Po prihodu ljubljanskega vlaka so se zbrali v mali dvorani Celjskega doma pred- sedniki vseh okrajnih učiteljskih društev in člani ožjega sosveta k seji, ki je imela namen nominirati člane v poedine odseke. Društveni predsedniki so predlagali posamezne delegate za odseke.

Otvoritev skupščine.

Takoj po končani seji širjega sosveta so prišli v dvorano delegati. Zastopanih je bilo vseh 32 društev po 89 delegatih in 14 član- nih ožjega sosveta. — Ob otvoritvi delegacij- skega zborovanja je poverjenik tov. Skulj še posebej pozdravil tov. Milojeviča, pod- predsednika zagrebškega poverjeništva UJU in pa stare borce našega Udruženja tov. Bri- narija, Rajšpa, Sivka itd., ki so se skozi de- setletja borili za pravice učiteljskega stanu.

Poročilo poverjenika tov. A. Skulja.

Tov. Skulj je podal delegaciji sledeče poročilo:

Cenjena delegacija! Letos mineva de- seto leto, odkar so vtihihi topovi na bojnih poljanah, deseto leto, ko se je iz krvi in trp- ljenja stotisočev rodilo naše osvobojenje in ujedinenje.

Ta veliki zgodovinski dogodek je našel slovensko učiteljstvo neosvobojeno in neue- dinjeno, stanovsko razdvojeno, razcepljeno v dve stanovsko politično usmerjeni stanov- ski organizaciji. To je bila dedščina Avstrije, kjer smo bili nele politično, ampak tudi du- hovno zasluženji.

Neizumno je bilo zlo, ki ga je prinesla razcepljenost slovenskemu učiteljstvu, t. j. lo- čitev v dva sovražna stanovska tabora. Poli- tične partije so obe organizaciji izigravale v političnem boju po mili volji. Dvojna mo- rala je vladala v naših vrstah, ena za tovariše v lastni, druga za tovariše v nasprotni orga- nizaciji. Tovarištvo ni seglo preko mej poli- tičnega prepričanja. In kar je bilo najhuje, kar je neizbrisno zapisano v zgodovini raz- dvojja našega stanu, je žalostna istina, da je učiteljstvo samo zanašalo partizanstvo v šol- sko upravo, se posluževalo političnih vplivov za dosego službenih mest.

Kdo je imel koristi iz te naše stanov- ske razdvojenosti? Mar narod? Šola ali celo stan? Ko bi to bilo res, ne odpiral bi danes teh še zdaj bolečih ran. Ne prvi, ne drugi, še manj pa tretji ni črpal koristi iz naše stanov- ske razdvojenosti. Le posamezniki so se oko- riščali s politično konjunkturo, ugled stanu pa je padal, trpela je šola. Ali je tedaj bil sploh upravičen obstoj takih organizacij!

Streznjenje in preokret.

Prebridke izkušnje so nas končno izmo- drile. Prišlo je spoznanje — streznjenje. Uči- teljstvo je spregledalo, spoznalo je, da si

kopije s tako »stanovsko« politiko grob in obsodbo vseh, ki še niso bili politično popo- loma zaslepljeni. Prišlo je do stanovskega preokreta, ki je združil vse slovensko učiteljs- tvo v en stanovski tabor v okrilju UJU.

Baš v tej dvorani se je bil končni boj — tu je bila izvojevana zmaga, ne zmaga zma- govalcev ali poražencev, ampak zmaga trez- nega spoznanja.

Zal, da niso mogli vsi takoj spoznati važ- nosti teh dogodkov, da so morali oni, ki so se postavili boju v ospredje in oni, ki so bo- jevnike podpirali, prestopiti mnogo napadov. A danes, po dveh letih, po tridih bojih oči- ščevanja je slovensko učiteljstvo združeno v eni stanovski organizaciji.

Zelo se mi je zamerjalo, ko sem rekel na lanski skupščini, da ni srda v naših srcih, da nam je dobrodošel v naših vrstah vsak tova- riš, da iskreno vabimo vse. Moje besede so se uresničile, ponavljam jih danes ponovno in vabim brez izjeme vse in vsakogar, ki je še zunaj naše hiše, da vstopi.

Slovensko učiteljstvo je danes edino in mora storiti vse, da ostane edino. Ne sme in ne more biti več sile, ki bi ga razdvojila. Vsakdo se mora zavedati, da je vprašanje našega stanovskega edinstva vprašanje naše stanovske zavesti in politične zrelosti, pa nič drugega.

Naloge, ki smo si jih stavili.

Zal, da je bilo v prvem letu našega pre- okreta izgubljenega toliko zlatega časa z in- ternimi organizacijskimi in gospodarskimi vprašanji.

Stoprav je šele lanska skupščina v Kra- nju mogla začrtati določeno pot našemu delu.

Dobro smo se zavedali vseh težav in jasno je bilo naše spoznanje, da moramo, ako hočemo omejiti pogubne partijske vplive na šolstvo, začeti z zdravljenjem pri sebi, v lastnih vrstah.

Dvigniti stanovsko moralo našega član- stva nam je bila prva naloga. Vzgjati ga k pravemu tovarištvu, odvajati ga od vseh ne- legalnih potov in sredstev pri kompetencah za službena mesta in vzgojiti v njem globok čut odgovornosti napram mladini in jasno zavest poklicnih dolžnosti.

Spoznanje lastnih napak je edina varna pot k uspehu, zato se nismo strašili bičati s kritiko najprej napake in nedostatke v last- nih vrstah in pri lastnem članstvu.

Druga naloga, ki smo si jo stavili, je ta, da usposobimo učiteljstvo za resno pozitivno delo med narodom in dvignemo njegovo strokovno izobrazbo. Velik del svojih sil smo posvetili baš temu vprašanju. Prepričani smo, da s tem važnim delom razbremenjuje- mo državno upravo, ki ima toliko posla z administrativnimi zadevami. Vzgjati naše članstvo k politični treznosti, h globljemu pojmovanju narodnih dolžnosti in podrejanju partijskih interesov nacionalnim, je naša tretja, ne baš najlažja naloga. Tudi v tem pogledu smo matrikaj storili in skušamo spraviti svoje delo v sistem. Zal pa, da mnogi tovariši, ki jih je popolnoma objela moč po- litike, ne morejo še podrediti strankarskih interesov stanovskim in gledajo stanovska vprašanja še vedno s političnega vidika.

Pri vseh teh naših nalogah pa nečemo in ne moremo zapostavljati prvenstvene naloge vsake stanovske organizacije, da brani in za- stopa z vso energijo življenjske interese stanu in to v skladu z zakonom in z interesi na- roda.

Pomen stanovskih organizacij za državo.

Prepričan sem, da se na tej poti in edino na tej bazi najde vse učiteljstvo v državi in da bo samo v tem pravcu naše Udruženje rastlo na zunaj in znotraj, na ugledu in moči.

LISTEK.

Prva slovenska knjiga v mislu delovne šole.

(Z. Bregant: »Elementarni razred«, I. del.)

Bregantova knjiga je prijetno preseneče- nje! Objavlja plod dela, ki sta ga vršila s soprogo več let neopaženo, a z vso vmeno. To je prva naša metodična knjiga, ki načelno temelji na delovnem principu in na težnji po razumevanju otroka, in — kar je posebno važno — na lastnih izkustvih! Delo se opira na obširna tozadevna raziskovanja in raz- prave inozemskih strokovnjakov (tudi fizi- ologov) in je zato temeljito. Toda ne mislite, da je to kaka komplikacija! Bregantov »Ele- mentarni razred« je njegova samolastna tvorba, globoko zasnovana in doživljena. Kot taka gotovo ne bo zgrešila svojega učinka. Slog je ekspresionističen, osobito v predgo- voru; tehtne misli so izražene brez ozira na obliko; komoden čitalec bo morda tuintam težko našel zvezo, a treba se potruditi, vglor- biti, in — prideš gotovo na svoj račun.

V tem delu razpravlja pisec največ o pouku v pisanju in čitanju. Čisto pravilno pa povdarja ročna dela (pesek, glina, les, skorja, papir itd.) in risanje kot neobhodno potrebne

predstopnje k pisanju; zato ker pisanje ne- dvomno zahteva že veliko spretnost v roki in smisel za obliko. Pri tem daje tudi o teh »predmetih« dobre napotke. Važno je kar zahteva za risanje: »Risanje naj ne bo več predmet, ampak naj tesno, neločljivo nastopi kot izraževalno sredstvo pri vsem pouku«. Risanje ne smatra kot ročnost, temveč kot način izražanja; zato mora svariti pred po- praviljanjem otrokovih risb, ker sicer ta izra- ževalni vir zasujemo. — Bregantov pouk v čitanju in pisanju se giblje v smeri, ki danes prevladuje zlasti v Nemčiji, t. j. od velikih tiskanih črk k malim tiskanim in nato k pi- sanim. Za to starostno stopnjo je menda to res najpravičnejša pot, ker pride tu pripro- stost oblik v prvi vrsti v poštev. Uvaževanja vredna je piščeva zahteva po individual- alni pisavi, ki ji je edina meja svobode: čitljivost; to je popolnoma v skladu s seda- njimi običaji nazor. Ne pozablja izkoristiti tudi vzgojnih situacij, kjer se nudi prilika za medsebojno pomoč. Priznanja vredna je pi- ščeva težnja, da napravi ta pouk otroku za- nimiv in mikaven; v tem očituje svoj globok smisel za otroka. Naravno, da mora pisec odklanjati rabo »Začetnice« za začetni pouk; ta mehanizira delo in ga izloča iz pristnega življenja; a ravno ta življenska enota je Bre- gantu postulat. Toda po mojem mnenju je pisec preizel nek bistven faktor: pisava kot običilo. To je, da si otroci (medsebojno, ali z

učiteljem, ali z drugimi odraslimi) dopisujejo, t. j. da si dajejo kratka vprašanja oziroma povelja in na to odgovore; pa iz čisto narav- nih situacij. To bi bila še večja gonilna sila kot zadovoljstvo na izražanju.

Dober je nasvet, kako praktično preure- diti šolsko sobo. — Pisec dodaje tudi nekaj mičnih situacij iz svojega celotnega (kom- pleksnega) pouka; obširnejša poročila si je gotovo pridržal za poznejšo knjigo; to bi pa že radi kmalu imeli, ker vidimo, da nam imata tov. Bregant in soproga mnoga nuditi.

Lahko rečemo, da pomenja Bregantova knjiga preokret v elementarnem pouku, ka- kor je v splošnem pri nas običajen. In ven- dar pisec skromno povdarja, da je njegova pot zmerna, evolucijska; znak, da dobro po- zna celo situacijo. Obstojta namreč struja, ki hoče preložiti pisanje in čitanje na ono sta- rostno dobo, ko se sama po sebi pojavi po- treba po njem, torej nekako okrog 9. leta. morda čisto celo pozneje. Tozadevni po- skusi (tudi analfabetski tečaji spadajo sem) so pokazali, da se da v tem slučajju čitanje in pisanje priučiti v nekaj tednih, pa brez vseh umetničenj. Tu so namreč dozoreli že vsi predpogoji. Razen tega je dokazano, da prezgodnje čitanje in pisanje otroka telesno oškoduje, ker ga sili v nenaraven položaj in ga ovira v svobodnem gibanju, ki je za to dobo neobhodno potrebno. Toda pritrditi moramo piscu, da je v naših razmerah

ta način pouka neizvedljiv. Pouk v Bregan- tovem smislu pa nam olajša čakanje na one idealne razmere.

Škoda, da se je vrinilo v tekst in v slike nekaj pogrešk; nekoliko moti tudi pogosti izraz »prednji«, ki rabi včasih za »prvi« ozi- roma »početni«, včasih za »prejšnji«. Dobro bi bilo, če bi naslednje dele stilistično bolj ugladil.

Zelal bi, da učiteljstvo pridno sega po knjigi, se vglablja vanjo in — misli premese v delo. Toda ne mehaničnega kopiranja; pi- sec sam svari pred njim! Prevzami iz knjige samo duha, skušaj se tako uživljati v otro- ško dušo kakor avtor; delo pa prilagodi da- njim razmeram in tvoji naravi. Morda boš v tem ali onem krenil na drugo pot kot Bre- gant; toda to je čisto naravno. Upam, da bo ta knjiga navdušila za delo v elementarnem razredu vsakogar, ki jo čita, in ga gnala, da tudi on poskusi delati v tem smislu. O svo- jem delu bi poročali v strokovnih glasilih, če bi medsebojno hospitali in se posvetovali. To je tudi avtorjeva želja. Tako bi se sčasoma izkristalizirala nova oblika šole, temelječa čisto na otrokovi naravi. Čim več delavcev, tim temeljitejši in hitrejši uspeh. Cenili bo- mo njihovo delo in hvaležni jim bomo. Mor- da nam šola pribori ugled v svetu, ki nam ga kvarijo naše druge institucije.

A. Ostrc. — E. Vranc.